

УДК 332.1:364-047.44

Панкова А.Ю.¹, Нефьодова А.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-0814м НУ «Запорізька політехніка»

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ТА СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ: АНАЛІЗ ЗА КНИГОЮ Д. ПАЛАТНОЇ ТА Т. СЕМИГІНОЇ

Громада – це не лише адміністративна одиниця, а жива соціальна система, що формується завдяки взаємодії людей, спільним цінностям і потребам. У сучасних умовах згуртованість громади набуває особливого значення, адже саме вона визначає рівень соціальної стійкості, економічного розвитку, безпеки та громадської активності. Дар'я Палатна та Тетяна Семигіна у своїй книзі «Згуртування громади: соціальний вимір» аналізують, як громади можуть ефективно самоорганізовуватися, використовувати свої сильні сторони та взаємодіяти для досягнення спільних цілей.

Авторки розглядають громаду через кілька наукових підходів, які наведено у табл.1 для наочності. Соціологічний підхід Тьонніса поділяє громади на традиційні (Gemeinschaft) і раціональні (Gesellschaft). Політичний підхід Токвіля наголошує на ролі громади у формуванні демократії. Функціональний підхід Парсонса підкреслює виконання громадою важливих соціальних функцій, а правовий підхід визначає її як територіальне утворення з правом самоврядування. Однак, на практиці громада – це, передусім, люди, їхня взаємодія, довіра та спільна відповідальність за майбутнє.

Таблиця 1 - Теоретичні підходи до громади

Підхід	Суть
Соціологічний (Ф. Тьонніс)	Громада як традиційна система зв'язків між людьми.
Політичний (А. де Токвіль)	Громада як основа демократії та громадянської участі.
Функціональний (Т. Парсонс)	Громада як соціальна система, що виконує важливі функції.
Правовий (українське законодавство)	Громада як територіальне утворення з правом самоврядування.

Згуртованість громади сприяє соціальній підтримці, коли люди допомагають один одному у складні часи, забезпечує економічний розвиток через залучення ресурсів та інвесторів, підвищує рівень безпеки, дозволяючи громаді краще реагувати на кризові ситуації, а також посилює громадську активність, залучаючи мешканців до прийняття важливих рішень. Прикладом є українські громади, які під час війни змогли мобілізувати зусилля для підтримки населення, організації гуманітарної допомоги та оборони.

У книзі представлено кілька теоретичних підходів до згуртування громади. Системний підхід розглядає громаду як відкриту систему, що постійно змінюється під впливом середовища. Структурно-функціональний підхід акцентує увагу на виконанні громадою ключових функцій, таких як соціалізація, взаємопідтримка, соціальний контроль. Соціальна екологія розглядає громаду як екосистему, що адаптується до змін, а концепція соціального капіталу Бурд'є наголошує на важливості довіри між людьми та спільних цінностей для ефективної взаємодії.

Для зміцнення громад автори пропонують кілька стратегій. Це активізація громади через соціальні ініціативи, волонтерство та підтримку місцевих проєктів, використання сильних сторін громади, таких як місцевий бізнес, культурна спадщина та природні ресурси, розвиток децентралізації, що дає громадам більше можливостей для самостійного ухвалення рішень, а також використання цифрових технологій для комунікації та самоорганізації.

Попри це, згуртуванню громад заважають певні виклики, серед яких брак фінансових та людських ресурсів, низький рівень активності громадян, що часто є наслідком недовіри до влади, внутрішні конфлікти між мешканцями та вплив зовнішніх факторів, таких як війна чи економічна нестабільність [1, с. 7-47].

Основний висновок книги полягає в тому, що громада – це не просто територіальна одиниця, а складний соціальний механізм, що потребує довіри, активної участі мешканців та ефективного управління. Згуртованість громад є запорукою їхньої стійкості у кризових ситуаціях, підвищення добробуту та розвитку демократичних інституцій. У сучасному світі громади, які вміють використовувати свої ресурси та адаптуватися до змін, мають значно більше шансів на успішне майбутнє. Це не процес, який можна впровадити адміністративно, а культура взаємодії, що формується роками. Тому головне завдання – розвивати громади через співпрацю, відповідальність і довіру, адже лише разом можна досягти справжніх змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Палатна Д., Семигіна Т. Згуртування громади: соціальний вимір : монографія. Таллінн : Teadmus, 2024. 317 с.